

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS AMŽIAUS PAGRINDU TEIKIANT KANDIDATŪRAS MEILĖS LUKŠIENĖS PREMIJAI GAUTI TYRIMO

2020-11-18 Nr. (20)-SI-3)SP-90
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje 2020 m. rugsėjo 10 d. gauta informacija apie tai, jog socialinio tinklo *Facebook* Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (toliau – Ministerija) paskyroje skelbiamas kvietimas teikti kandidatūras Meilės Lukšienės premijai (toliau – Premija) gauti. Kvietime pažymima, jog Premija gali būti skiriama ne vyresniems nei 35 metų mokytojams už demokratiškumo, bendruomeniškumo, pilietiškumo, tautiškumo, humanizmo ir kūrybiškumo idėjų įgyvendinimą ir sklaidą.

Premijos skyrimo nuostatai (toliau – Nuostatai) yra patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. liepos 12 d. įsakymu Nr. V-1147, kurių 10 punkte įtvirtinta, jog kandidatai gali būti ne vyresni nei 35 metų (<https://www.smm.lt/web/lt/meiles-luksienes-premijos-skyrimo-nuostatai>). Minėtas teisinis reglamentavimas galimai pažeidžia Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 5 str. 1 d. 1 punkto reikalavimus.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 24 straipsnio 3 dalimi, 2020 m. rugsėjo 18 d. sprendimu Nr. (20)SI-3 pradėjo tyrimą savo iniciatyva dėl galimo Lygių galimybių įstatymo 5 str. 1 d. 1 punkto pažeidimo, pagal kurį, valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės, nepaisant *inter alia* amžiaus.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 ir 2 d., 2020 m. rugsėjo 24 d. raštu Nr. (20)SI-3)S-520 kreipėsi į švietimo, mokslo ir sporto ministrą ir paprašė per

7 darbo dienas nuo reikalavimo pateikti informaciją gavimo dienos (kaip galima skubiau) pateikti motyvuotus paaiškinimus ir atsakyti į klausimus:

„1. Dėl kokių pagrindų priežasčių, motyvų bei kokiais teisės aktais remiantis švietimo ir mokslo ministras 2010 m. liepos 12 d. įsakymu Nr. V-1147 patvirtinto Nuostatus, kurių III skyriaus 10 punktu nustatyta, jog kandidatai Premijai gauti gali būti ne vyresni nei 35 metų?

2. Kokios yra sudarytos galimybės gauti panašaus pobūdžio ar kitos rūšies materialinio pobūdžio skatinančias priemones (premijas) pedagogams, kurie yra vyresni nei 35 metai, ar apskritai yra nustatyta atitinkamo pobūdžio valstybės parama vyresnio amžiaus pedagogams?

3. Prašyčiau informuoti, kiek, kokiam skaičiui pedagogų bei kokio dydžio buvo skirta aptariamų Premijų per paskutinius trejus metus?

4. Prašyčiau nurodyti, kokiais kitais švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintais teisės aktais yra nustatyti prioritetai gauti finansinę paramą išskirtinio amžiaus asmenims bei kokiais teisės aktais tai yra pagrįsta?

Taip pat prašyčiau pateikti kitus, Jūsų nuomone, svarbius paaiškinimus, informaciją, susijusius su atliekamu tyrimu.“

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Ministerijos kancleris Tomas Daukantas 2020 m. spalio 27 d. raštu Nr. SR-4889- „Dėl informacijos pateikimo“ paaiškino, kad „nepriklausomybės priešaušryje, habil. dr. Meilei Lukšienei pakvietus dirbti, kuriant ir įgyvendinant Lietuvos Respublikos švietimo reformą, aktyviausiai įsitraukė dvi grupės: iškilūs mokslininkai ir jauni pedagogai, kurių dėka atsirado nauji įstatymai, programos, vadovėliai, mokymo priemonės, prasidėjo švietimo sistemos pertvarka. Meilė Lukšienė itin vertino šių dalyvių indėlį ir pastangas. Pasaulinio lygio švietėjos Meilės Lukšienės premija jaunam mokytojui už sėkmingą darbo pradžią įsteigta kaip pasitikėjimo ir įpareigojimo imtis valstybei svarbių darbų ženklas“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

Pasak Ministerijos kanclerio T. Daukanto, Ministerija šia Premija pabrėžia jaunųjų pedagogų lyderystės ir švietimo reformų tvarumo svarbą, o aptariama Premija patvirtinta atsižvelgiant į pasaulinę tendenciją pritraukti jaunų mokytojų į švietimo sistemą; Lietuvos Respublikos Vyriausybės priemonių plane, UNESCO paskelbus 2012–2013 m. M. Lukšienės metais, buvo akcentuojamas jaunų žmonių

pritraukimas į švietimo sistemą ir jų motyvacinės sistemos sukūrimas. Ministerijos kanclerio T. Daukanto teigimu, jaunimas nėra linkęs rinktis pedagogikos studijų ar ilgiau pasilikti dirbti švietimo sistemoje; Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos duomenimis, „Lietuvos bendrojo ugdymo mokytojų iki 30 metų yra vos 3,6 proc., 30–39 – tik 12,1 proc., 40–49 – 27,4 proc., 50–59 – 37,5 proc., 60 ir vyresnių – 19,5 proc.“

„Steigiant šią premiją buvo numatoma padrąsinti jaunos mokytojus aktyviau reikštis pertvarkant švietimo sistemą, ieškoma pedagogus motyvuojančių, skatinančių ir sėkmingą darbą įvertinančių būdų“, – paaiškino Ministerijos kancleris T. Daukantas ir kartu informavo, kad jaunojo pedagogo premijos yra steigiamos ir kitose užsienio valstybėse. Ministerijos kancleris paaiškino, kad „daugelyje šalių, taip pat ir Lietuvoje, įgyvendinamos įvairių sričių – mokslo, kultūros, dizaino, ūkio, sporto etc. – jaunų profesionalų programos ir apdovanojimai už sėkmingą veiklą. Švietimo sritis negali ir neturi būti išskirtinė, tačiau dėmesys jauniems specialistams nenuneigia skirtingo amžiaus pedagogų darbo svarbos ir rezultatų vertinimo“.

Ministerijos rašte paaiškinama, kad „1998 m. siekiant įvertinti Lietuvos mokytojų profesinės veiklos rezultatus ir skatinti juos kūrybinei iniciatyvai buvo įsteigta Metų mokytojo premija. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. sausio 31 d. įsakymu Nr. V-132 „Dėl Metų mokytojo premijos skyrimo nuostatų patvirtinimo“ patvirtinti nauji Metų mokytojo premijos skyrimo nuostatai. Premija skiriama mokytojams už reikšmingiausius pastarųjų 5 metų nuopelnus profesinėje veikloje, mokinių pasiekimus ir pažangą, darbus švietimo srityje, visuomenės demokratinės kultūros, bendražmogiškųjų ir pilietinių vertybių ugdymą. Premija per metus skiriama vidutiniškai 5 mokytojams“; per paskutinius 3 metus Premija (120 BSI) skirta 3 mokytojams.

„Mūsų žiniomis, švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintuose teisės aktuose nėra nuostatų, įtvirtinančių asmenų diskriminaciją pagal amžių. Būtume dėkingi, jei pastebėję diskriminacijos požymių ministerijos parengtuose teisės aktuose, mus nedelsdami informuotumėte“, – teigia Ministerijos kancleris.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Ministerija, įtvirtindama aptariamų Nuostatų 10 punktu, jog kandidatai Premijai gauti gali būti ne vyresni nei 35 metų, nepažeidė Lygių galimybių

įstatymo 5 str. 1 d. 1 punkto, kuriuo nustatyta valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų pareiga pagal kompetenciją užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant *inter alia* amžiaus.

Atsižvelgiant į tai, kad Tarnyboje nebuvo gauta duomenų, jog atitinkamas kandidatas ar Nuostatų 9 punkte nurodyti subjektai teikė vyresnių nei 35 metai amžiaus asmenų kandidatūras Premijai gauti, tačiau teikiamos kandidatūros buvo atmetos dėl nustatyto amžiaus ribojimo, tyrimo metu nevertinama, ar konkrečiam asmeniui buvo faktiškai apribotos galimybės gauti aptariamą Premiją ir dėl to jis patyrė mažiau palankų traktavimą dėl Ministerijos priimtų Nuostatų 10 punkto galimai diskriminacinio pobūdžio (amžiaus pagrindu). Tyrimo metu lygių galimybių kontrolierė pasinaudojo Lygių galimybių įstatymo 24 str. 3 dalimi įtvirtinta teise pradėti tyrimą savo iniciatyva ir įvertinti, ar Ministerija Nuostatų 10 punkte nustatytu reglamentavimu nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 5 str. 1 d. 1 punkto. Atkreiptinas dėmesys, kad Nuostatų III skyriaus 9 punkte nustatyti subjektai, galintys teikti kandidatūras Premijai gauti: „kandidatūras Premijai turi teisę siūlyti pats kandidatas, švietimo įstaigų vadovai, švietimo įstaigų savininko teisės ir pareigas įgyvendinančios institucijos, dalyvių susirinkimai (savininkai), mokytojai, mokiniai, tėvai ir jų organizacijos, nevyriausybinės organizacijos, švietimo asociacijos, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija ir jai pavaldžios institucijos“.

2. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str. nustatyta, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 str. nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų¹.

Konstitucijos 42 str. 2 dalyje įtvirtinta nuostata, kad valstybė remia kultūrą ir mokslą, rūpinasi Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga.

Lygių galimybių įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam

---

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas.

privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Lygių galimybių įstatymo 5 str. 1 d. 1 punktu nustatyta valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų pareiga pagal kompetenciją užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Lygių galimybių įstatymo 5 str. nustatytų pareigų nevykdymas ar netinkamas vykdymas yra laikomas Lygių galimybių įstatymo pažeidimu (Lygių galimybių įstatymo 10 str.).

Lygių galimybių įstatymo 2 str. 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu. Lygių galimybių įstatymo 2 str. 9 dalyje tiesioginė diskriminacija apibrėžiama kaip elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Taigi diskriminacija kildinama iš palyginamųjų asmenų arba jų grupių nevienodo traktavimo, pagrįsto to asmens arba grupės asmenų tam tikrais tapatybės požymiais ar priskirtinomis savybėmis. Dėl šių aplinkybių, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra identifikuojamas Lygių galimybių įstatymu įtvirtintas draudžiamo diskriminavimo pagrindas (žmogaus tapatybės požymis, priskirtina savybė; šiuo atveju – amžius), dėl kurio žmogus galimai buvo traktuojamas mažiau palankiai, ir atliekamas palyginimas, ar žmogus dėl jį apibūdinančio požymio (draudžiamo diskriminavimo pagrindo; šiuo atveju – amžiaus) panašiomis aplinkybėmis buvo vertinamas vienodai su kitais asmens tapatybės požymiais pasižymintiais asmenimis arba asmeniu, tai yra, vertinama, ar skirtingais požymiais pasižymintiems asmenims panašiomis aplinkybėmis buvo taikytas vienodo elgesio principas, ar žmogaus tapatybės požymis lėmė tikslingą mažiau palankų traktavimą, ar palyginamieji asmenys buvo panašiose aplinkybėse.

Amžius yra vienas iš žmogaus tapatybės požymių, dėl kurio Lygių galimybių įstatymu yra draudžiamas mažiau palankus traktavimas šio įstatymo taikymo srityse, be kita ko, ir valstybės bei savivaldybių institucijoms įgyvendinant pareigą užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės, nepaisant *inter alia* amžiaus. Amžius yra žmogaus savybė, tapatybės požymis, kuris yra reliatyvus žmogui senėjant ir dėl kurio įvairiais savo gyvenimo tarpsniais žmogus gali patirti mažiau palankų elgesį, tai yra, tiek jaunas žmogus, tiek vidutinio arba vyresnio amžiaus

žmogus gali patirti diskriminaciją dėl savo amžiaus, atsižvelgiant į tai, kokiomis aplinkybėmis, kokioje situacijoje ir su kokio palyginamojo amžiaus asmenimis siejamas mažiau palankus vertinimas.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 dalyje įtvirtinta tiesioginės diskriminacijos apibrėžtimi, šiuo konkrečiu atveju siekiama nustatyti, ar vyresniems nei 35 metai amžiaus asmenims Nuostatų 10 punktu yra sudarytos lygios teisės ir galimybės kandidatuoti gaunant Premiją, kokios yra sudarytos jaunesniems nei 35 metų amžiaus asmenims.

3. Skundo tyrimo metu nustatyta:

3.1. Premiją steigia Švietimo ir mokslo ministerija; „Premijos tikslas – įprasminti švietimo reformos pradininkės habilituotos daktarės Meilės Lukšienės atminimą ir skatinti jaunos pedagogus aktyviai įsitraukti į švietimo plėtotės darbus“ (I sk. 3 p.). Atkreiptinas dėmesys, kad Nuostatų 3 punkte yra įtvirtinta nuostata apie tai, kad Premijos tikslas yra skatinti jaunos pedagogus įsitraukti į švietimo plėtotės darbus, tačiau nors minėta nuostata nėra konkrečiai apibrėžiamas jauno pedagogo amžius, termino „jaunas“ įtvirtinimas teisės akte gali sukurti mažiau palankias sąlygas vyresniems pedagogams gauti tinkamus paskatinimus, būti pagerbtais ir įvertintais. Būtina pažymėti, kad Premija yra netik moralinio pobūdžio, bet ir materialinio pobūdžio paskata pedagogui, įprasminanti šio pedagogo profesinę reikšmę ir svarbą visuomenėje, ypač švietimo srityje.

Nuostatų I sk. 4 p. nustatyta, kad „Premija skiriama pedagogams už demokratiškumo, humanizmo, kūrybiškumo idėjų įgyvendinimą ir sklaidą“, o to paties skyriaus 5 p. nustatyta, kad „Premijos laureatas įsipareigoja tęsti ir plėtoti Meilės Lukšienės idėjas ir dalyvauti pažangiausių mokytojų sambūryje“. I sk. 7 p. įtvirtinta, kad Premija mokama iš valstybės biudžeto lėšų.

3.2. Nuostatų II sk. reglamentuojami kandidatams Premijai gauti taikomi Meilės Lukšienės ugdymo sampratą atliepiantys atrankos kriterijai, tai yra, gera pedagoginio darbo pradžia ir tolesnė veikla, orientuota į ugdymo demokratizavimą ir modernizavimą; humanizmo principais grįsta elgsena; tautiškai ir pilietiškai aktyvi veikla; drąsi, pripažinta praktika, kūrybinga veikla ugdymo procese; sėkmingi edukaciniai projektai; lyderystė mokykloje, mieste, rajone, kaime; palankūs esančių ir buvusių mokinių, tėvų atsiliepimai, talka kolegoms, sėkmingas bendradarbiavimas ir veiklos perspektyva, orientuota į asmens brandinimą kultūrai ir Lietuvos ateičiai.

3.3. Nuostatų III sk. 10 punktu įtvirtinta imperatyvi nuostata dėl kandidato amžiaus Premijai gauti „Kandidatai gali būti ne vyresni nei 35 metų“, III sk. 12 p. nustatyta, kad švietimo ir mokslo ministro sudarytai ne mažiau kaip iš 7 narių Premijos skyrimo komisijai deleguojama teisė svarstyti Premijos skyrimą. III sk. 15 p. nustatyta, kad „Komisijos sprendimą dėl apdovanojimo Premija tvirtina

švietimo ir mokslo ministras“, o III sk. 16 p. įtvirtinta, kad Premija skiriama švietimo ir mokslo ministro įsakymu ir teikiama kiekvienų metų spalio mėnesį – Tarptautinės mokytojų dienos proga.

Taigi darytina išvada, kad tik pedagogai iki 35 metų amžiaus gali būti teikiamais kandidatais Premijai gauti. Akivaizdu, kad dėl teisiškai nepagrįstų priežasčių tik jauni pedagogai dėl savo apibrėžto amžiaus (iki 35-erių metų) besąlygiškai turi teisę būti teikiamais kandidatais Premijai gauti (jeigu atitinka visus Nuostatuose nustatytus kriterijus) ir vien tik dėl savo amžiaus gali atsidurti labiau palankioje padėtyje nei vyresni pedagogai, kurie galėtų būti panašiose aplinkybėse, taip pat atitikti II sk. 8 punkte įtvirtintus kandidatams taikomus atrankos kriterijus Premijai gauti, tačiau negalėtų tokiomis pačiomis sąlygomis ir lygiomis galimybėmis dalyvauti kandidatų Premijai gauti svarstymo procese vien tik dėl savo amžiaus.

Svarbu pažymėti, kad Konstitucinis Teismas² „yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu ar jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu susijusį teisinį reguliavimą galima nustatyti tik įstatymu; kai Konstitucija nereikalauja įstatymu reguliuoti tam tikrų su žmogaus teisėmis, jų įgyvendinimu susijusių santykių, jie gali būti reguliuojami ir poįstatyminiais aktais – aktais, reglamentuojančiais žmogaus teisių įgyvendinimo procesinius (procedūrinius) santykius, atskirų žmogaus teisių įgyvendinimo tvarką ir pan. (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2007 m. gegužės 5 d. nutarimai).“

Pažymėtina, kad Lygių galimybių įstatymo 9 str. 1 punktu yra nustatytas išimtinis atvejis, kuomet tiesioginė diskriminacija dėl amžiaus gali būti pateisinama, tai yra, kai apribojimai dėl amžiaus yra nustatyti įstatymu, kai tai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Taigi tiek Konstitucinio Teismo nutarimais, tiek Lygių galimybių įstatymo nuostatomis yra aiškiai ir nedviprasmiškai įtvirtinta nuostata, kad žmogaus teisės gali būti ribojamos tik įstatymo galią turinčiu teisiniu reguliavimu.

Nuostatai teisės aktų hierarchijoje neturi įstatymo galios, todėl Nuostatų 10 punktu nustatytu apribojimu, kitaip sakant, įtvirtintomis apribotomis galimybėmis vyresnio nei 35 metų amžiaus asmenims būti teikiamu kandidatu Premijai gauti, 35 metų amžiaus ribą perkopusiems asmenims nesudaromos lygios galimybės konkuruoti su jaunesnio amžiaus pedagogais. Žmogaus tapatybės požymis neturėtų būti vertinamas kaip labiau (mažiau) palankus, valstybės mastu jam suteikiant tam tikras garantijas arba lengvatas.

Ministerijos paaiškinimas dėl Premijos skyrimo tikslų nėra nuoseklus ir keliantis tam tikrų prieštaravimų, nes, visų pirma, Ministerijos 2020 m. spalio 27 d. rašte teigiama, kad „Pasaulinio lygio

---

² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimas.

švietėjos Meilės Lukšienės premija jaunam mokytojui už sėkmingą darbo pradžią įsteigta kaip pasitikėjimo ir įpareigojimo imtis valstybei svarbių darbų ženklas“, tai yra, kaip pasitikėjimo priemonė dirbantiems pedagogams, o kartu įpareigojimas atlikti valstybei svarbius darbus, kitaip tariant, Premija suvokiama kaip atpildas už pedagoginę veiklą bei reikšmingus ir vertingus nuveiktus darbus, o kartu įpareigojimas juos tęsti. Tačiau Ministerijos 2020 m. spalio 27 d. rašte akcentuojamas ir visai kitas Premijos skyrimo tikslas, prieštaraujantis pirmiau minėtam, tai yra teigiama, kad „Premija patvirtinta atsižvelgiant į pasaulinę tendenciją pritraukti jaunos mokytojus į švietimo sistemą“; teigiama, kad „jaunimas nėra linkęs rinktis pedagoginių studijų ar ilgiau pasilikti dirbti švietimo sistemoje“, o šis tikslas jau yra siejamas su užimtumo politika, jaunų žmonių pritraukimu į švietimo sistemą ir tai prieštarauja Nuostatų I sk. 4 p., kuriuo aiškiai deklaruojama, kad Premija skiriama pedagogams už demokratiškumo, humanizmo, kūrybiškumo idėjų įgyvendinimą ir sklaidą. Premija pagal Nuostatų turinį nėra tapatinama su jaunų žmonių užimtumo skatinimo priemone.

Pažymėtina, kad Nuostatų II sk. 8 punktu nustatyti kandidatų Premijai gauti atrankos kriterijai apskritai yra neutralūs amžiaus požiūriu ir nėra siejami išskirtinai tik su jaunesnio amžiaus tam tikromis pedagogų savybėmis, tai yra, tiek vyresnio, tiek jaunesnio amžiaus pedagogai gali atitikti kandidatams nustatytus kriterijus Premijai gauti.

Kritiškai vertintinas Ministerijos paaiškinimas, kad „Ministerija šia Premija pabrėžia jaunųjų pedagogų lyderystės ir švietimo reformų tvarumo svarbą“, nes tai gali formuoti nuostatas, kad tik jauni pedagogai gali užimti lyderių pozicijas ir užtikrinti švietimo reformų tvarumą, nes galimai vyresnio amžiaus pedagogai yra pajėgūs tik sekti naujų lyderių idėjas, bet neužtikrinti progreso švietimo sistemoje bei jos atsinaujinimo.

Taigi Ministerija skundo tyrimo metu nepateikė įstatymų nuostatų, svarių argumentų, motyvų, kuriais būtų pagrįstas Nuostatuose įtvirtintas apribojimas (iki 35-erių metų) dėl amžiaus būti teikiamu kandidatu Premijai gauti.

Tiek vadovaujantis Konstitucijos, tiek Lygių galimybių įstatymo nuostatomis, žmogaus individuali savybė, šiuo aptariamu atveju – amžius, negali būti vertinama kaip prioritetas įgyjant tam tikras materialinio bei moralinio pobūdžio paskatinimus, dalyvaujant socialinėje veikloje, realizuojant pilietines teises valstybėje, nebent apribojimas dėl amžiaus yra nustatytas įstatymu ir gali būti pateisintas teisėtu tikslu, kurio siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Įvertinus tyrimo metu gautus paaiškinimus, nustatytas aplinkybes, konstatuotina, kad Nuostatų III sk. 10 punkto nuostata, kuria įtvirtinta, kad kandidatai Premijai gauti negali būti vyresni nei 35-erių metų amžiaus, nėra užtikrinamos lygios pedagogų teisės ir galimybės gauti Premiją. Kartu pažymėtina,

kad Nuostatų I sk. 3 punkte įtvirtinta nuostata apie tai, kad Premijos tikslas yra skatinti jaunos pedagogus, iš anksto suponuoja tolesniame reglamentavime įtvirtintą nuostatą dėl kandidato amžiaus, ir todėl laikytina kaip apribojanti vyresnio amžiaus pedagogų teises ir galimybes siekti Premijos. Taigi tyrimo metu nustatyta, kad Nuostatais įtvirtintas amžiaus apribojimas būti teikiama Premijai gauti yra tiesiogiai susijęs su žmogaus tapatybės požymiu – amžiumi ir prieštarauja Lygių galimybių įstatymo 5 str. 1 d. 1 punktu nustatytai valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų pareigai pagal kompetenciją užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant inter alia amžiaus.

Dėl pirmiau nurodytų priežasčių, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 str., 29 str. 2 d. 3 p. ir 30 str. 3 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į švietimo, mokslo ir sporto ministrą ir siūlyti pakeisti Nuostatų atitinkamas nuostatas, sudarant lygias galimybes visiems pedagogams gauti Premiją nepaisant amžiaus.
2. Įpareigoti švietimo, mokslo ir sporto ministrą išnagrinėti sprendimą ir per 30 dienų informuoti Tarnybą apie sprendimo nagrinėjimo rezultatus.
3. Su sprendimu supažindinti švietimo, mokslo ir sporto ministrą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė